

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO
VILNIAUS UNIVERSITETAS
VILNIAUS UNIVERSITETO ŠIAULIŲ AKADEMIJA
VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

ARCHIVUM *Lithuanicum* 26

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS
VILNIUS 2024

Redaktorių kolegija / Editorial Board:

PROF. HABIL. DR. *Giedrius Subačius* (filologija / philology),
(vyriausiasis redaktorius / editor),
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT CHICAGO,
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Birutė Triškaitė* (filologija / philology),
(vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja / associate editor),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

HABIL. DR. *Ona Aleknavičienė* (filologija / philology),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

PROF. HABIL. DR. *Roma Bončkutė* (filologija / philology),
KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

PROF. DR. *Pietro U. Dini* (kalbotyra / linguistics),
UNIVERSITÀ DI PISA

PROF. HABIL. DR. *Jolanta Gelumbeckaitė* (kalbotyra / linguistics),
JOHANN WOLFGANG GOETHE-UNIVERSITÄT FRANKFURT AM MAIN

DR. *Reda Griškaitė* (istorija / history),
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DOC. DR. *Birutė Kabašinskaitė* (filologija / philology),
VILNIAUS UNIVERSITETAS

PROF. HABIL. DR. *Bronius Maskuliūnas* (filologija / philology),
VILNIAUS UNIVERSITETO ŠIAULIŲ AKADEMIJA

PROF. DR. *Jurgis Pakerys* (filologija / philology),
VILNIAUS UNIVERSITETAS

PROF. HABIL. DR. *Rūta Petrauskaitė* (filologija / philology),
VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS, KAUNAS

HABIL. DR. *Christiane Schiller* (kalbotyra / linguistics),
HUMBOLDT-UNIVERSITÄT ZU BERLIN

AKAD. DR. *Darius Staliūnas* (istorija / history),
LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Mindaugas Šinkūnas* (kalbotyra / linguistics),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

DR. *Aurelija Tamošiūnaitė* (filologija / philology),
JOHANNES GUTENBERG-UNIVERSITÄT MAINZ

PROF. HABIL. DR. *Pēteris Vanags* (kalbotyra / linguistics),
LATVIJAS UNIVERSITĀTE, RĪGA,
STOCKHOLMS UNIVERSITET

DR. *Jurgita Venckienė* (filologija / philology),
LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS, VILNIUS

PROF. HABIL. DR. *Wiesław Wydra* (filologija / philology,
knygos istorija / book history),
UNIwersytet Adama Mickiewicza, POZNAŃ

Turinys (Contents)

Straipsniai (Articles)

Birutė Triškaitė

Prūsijos Lietuvos kunigų 1660 m. vasario 26 d. laiškas
dėl Danieliaus Kleino giesmyno ○ 9

Birutė Kabašinskaitė

Dar kartą apie *Mišiolo* (1501) glosas ○ 33

Ona Aleknavičienė

Jono Bretkūno *Postilė* (1591) Lietuvos nacionalinėje
Martyno Mažvydo bibliotekoje (2024) ○ 51

Markus Falk, Felix Thies

Die christlichen Grundgebete im Altlitauischen II. Das *Apostolische Credo* ○ 75

Wolfgang Hock, Henrik Hornecker

Schiffsbautermini aus der Handschrift
von Chylińskis *NOVUM TESTAMENTUM* ○ 137

Giedrius Subačius

Simono Daukanto bendradarbiavimo su Mikalojumi Akelaičiu rankraščiai
(1858–1859, 1860–1864) ○ 169

Veronika Girininkaitė

Mykolo Miežinio žodyno rankraštis Vilniaus universiteto bibliotekoje ○ 235

Jurgita Venckienė

Gramatyka Litewska początkowa (1902): santykis su ankstesniais
Juliaus Šykopo lietuvių kalbos gramatikos leidimais ○ 253

Reda Griškaitė

Turovo evangelijos leidėjas Piotras Hildebrantas (1865–1871) ○ 275

Olga Mastianica

Tautinių bendruomenių žiniasklaidos poreikių legalizavimas Vilniuje
1903–1905 m.: lūkesčiai ir galimybės ○ 363

Recenzijos (Reviews)

Jūratė Kiaupienė

Recenzuojama: Kęstutis Gudmantas (par.),
Lietuvos ir Žemaičių Didžiosios Kunigaikštystės metraštis,
monografinis tyrimas ir kritinis leidimas, 2024 ○ 393

Regina Koženiauskienė

Recenzuojama: Asta Vaškelienė,
Palemono miestui ir pasauliui. XVIII amžiaus Lietuvos lotyniškoji proginė literatūra,
monografija, 2024 ○ 397

Vasilijus Safronovas

Recenzuojama: Žavinta Sidabraitė, Birutė Triškaitė,
Lituanistinio sąjūdžio XVIII amžiaus Prūsijoje atodangos 1.
Vienos šeimos istorija: Mielckes vs. Milkai, monografija, 2022;
Birutė Triškaitė, Žavinta Sidabraitė (par.),
Lituanistinio sąjūdžio XVIII amžiaus Prūsijoje atodangos 2.
Dokumentinis Milkų šeimos palikimas = Die Hintergründe
der lituanistischen Bewegung im 18. Jahrhundert in Preußen 2.
Das dokumentarische Erbe der Familie Mielcke, 2019 ○ 403

Juozapas Paškauskas

Recenzuojama: Jolita Mulevičiūtė,
Regos politika. Lietuva Rusijos imperijoje, 2024 ○ 409

Viktorija Šeina

Recenzuojama: Dangiras Mačiulis, Darius Staliūnas,
Kražių skerdynės 1893 m. lapkričio 10 d., 2022 ○ 413

Roma Bončkutė

Recenzuojama: Regina Venckutė (sud., red.),
Pirmiausia aš buvau mokytojas...: Jonas Balkevičius, 2024 ○ 421

Diskusijos, apžvalgos, pastabos (Discussions, Surveys, Notes)

Kotryna Rekašiūtė

Mokslinis seminaras *Danieliaus Kleino lietuvių kalbos gramatikos:*
XVII–XIX a. kūrėjų dialogas ir lingvistinių idėjų slinkty ○ 431

Simon Fries, Henrik Hornecker, Simon Moll

Conference Report: *Zeitenwende im Baltikum und in der Baltistik*
(Turning Times in the Baltics and in Baltic Studies) ○ 437

Kotryna Rekašiūtė

Lietuvių kalbos institutas, Vilnius

Mokslinis seminaras *Danieliaus Kleino* *lietuvių kalbos gramatikos: XVII–XIX a.* *kūrėjų dialogas ir lingvistinių idėjų slinkty*

2023 m. lapkričio 29 d. Lietuvių kalbos institute vyko mokslinis seminaras *Danieliaus Kleino lietuvių kalbos gramatikos: XVII–XIX a. kūrėjų dialogas ir lingvistinių idėjų slinkty*¹. Seminaras buvo skirtas pirmosios lietuvių kalbos gramatikos – Tilžės kunigo Danieliaus Kleino (1609–1666) *Grammatica Litvanica* (Karaliaučius, 1653) – 370-osioms išleidimo metinėms paminėti. Jį organizavo Lietuvių kalbos instituto Raštijos paveldo tyrimų centras.

Sveikinimo žodžiu seminarą pradėjo Lietuvių kalbos instituto direktorė Albina Auksoriūtė, trumpai priminusi abiejų Kleino lietuvių kalbos gramatikų – lotyniškai parašytos *Grammatica Litvanica* ir vokiškos jos santraukos *Compendium Litvanico-Germanicum* (Karaliaučius, 1654) – reikšmę lituanistikai ir pasidžiaugusi neslopstančiu domėjimusi Kleino palikimu².

Kleinas buvo itin produktyvus XVII a. lietuvių raštijos kūrėjas: ne tik dviejų lietuvių kalbos gramatikų autorius, bet ir žodyno (nebuvo išleistas, rankraštis neišliko) bei giesmyno *Naujos giesmių knygos* (Karaliaučius, 1666) sudarytojas³, taip pat maldyno *Maldų knygelės*, išspausdinto kartu su giesmių rinkiniu, parengėjas⁴. Seminaro

1 Apie seminarą rašyta: Pajėdienė 2023, 245–251.

2 Iki mūsų dienų išliko vos keli Kleino gramatikų egzemplioriai. Mokslo reikmėms abi gramatikos prieinamos keliomis formomis: 1957 m. pasirodė faksimilinis leidimas su vertimu į lietuvių kalbą ir lietuviškų žodžių indeksu (žr. *Pirmoji lietuvių kalbos gramatika. 1653 metai*, 1957), o 2011 m. Lietuvių kalbos instituto svetainėje *Senieji raštai* jos paskelbtos kaip internetiniai leidiniai, kuriuos sudaro dokumentinis teksto perra-

šas ir lietuviškų žodžių konkordancijos (žr. Kleinas 2011a, Kleinas 2011b).

3 Rengdamas šį giesmyną, Kleinas dėmesį telkė į kalbos taisyklingumo ir eilėdaros tobulinimą. Jo parengtos *Naujos giesmių knygos* buvo reikšmingiausias XVII a. liuteronų giesmynas ir didžiausias iš iki tol publikuotų (žr. Zinkevičius 2008, 114).

4 Pasak Zinkevičiaus, *Maldų knygelės* laikytinos ne tik pirmąja protestantiška, bet ir apskritai pirmąja lietuviška maldaknyge (žr. Zinkevičius 2008, 116).

organizatorių pasirinkta teminė kryptis – lingvistinės minties slinkty – leido parodyti pirmųjų lietuvių kalbos gramatikų reikšmę ryškinant Kleino kalbinių idėjų tęstinumą ir jo veikalų poveikį ne tik vėlesnių gramatikų autoriams, bet ir kitiems lietuvių raštijos kūrėjams.

Seminare pranešimus skaitė septyni senosios lietuvių raštijos tyrėjai iš penkių Lietuvos ir užsienio mokslo institucijų.

Birutė TRIŠKAITĖ (Lietuvių kalbos institutas) skaitė pranešimą „Danielius Kleinas: ką nauja byloja archyvai?“. Telkdama dėmesį į Kleino asmenį ir savo pasakojimo ašimi pasirinkusi Jono Jokūbo Kvanto (Johann Jacob Quandt, 1686–1772) rankraštiniėje presbiterologijoje *Preußische Presbyterologie* (prieš 1772) pateiktą įrašą, pranešėja priminė žinomus ir dalijosi naujai atrastais Kleino biografijos faktais. Pranešime pristatyta nauja archyvinė medžiaga, rasta trijose užsienio atminties institucijose: Prūsijos kultūros paveldo Slaptajame valstybiniame archyve (vok. *Geheimes Staatsarchiv Preußischer Kulturbesitz*), Centriniam evangelikų archyve (vok. *Evangelisches Zentralarchiv*) Berlyne ir Lenkijos valstybiniame archyve Olštynė (lenk. *Archiwum Państwowe w Olsztynie*). Pranešime kalbėta apie Kleino kilmę ir jo sukurtą šeimą, priminti svarbiausi lituanistinės veiklos faktai, apžvelgtas šiuo metu žinomas epistolinis palikimas. Daugiausia dėmesio skirta šiems naujiems archyviniams šaltiniams: seniausiam žinomam Kleino autografiui, datuojamam 1637 m. birželio 29 d., nedatuotam jo laišku, Tilžės vokiečių bažnyčios krikšto metrikų knygų įrašams, liudijantiems vaikų gimimo (krikšto) datas, ir XVII a. vidurio Tilžės miesto brėžiniui, leidžiančiam susidaryti vaizdą apie Kleino socialinę aplinką. Pranešime taip pat pristatytas ir kelių lietuvių kunigų 1660 m. vasario 26 d. laiškas Prūsijos valdžiai dėl Kleino rengiamo lietuviško giesmyno⁵. Baigdamą pranešimą, prelegentė brėžė tolesnes Kleino gyvenimo ir veiklos tyrimų kryptis.

Mindaugas ŠINKŪNAS (Lietuvių kalbos institutas) pranešimą „Danieliaus Kleino gramatikos šaltiniai: naujos įžvalgos“ pradėjo nuo glaustos Kleino gyvenimo ir veiklos apžvalgos. Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos autorių jis pristatė kaip puikų kalbų mokovą: be vokiečių, taip pat mokėjusį graikų, lotynų, lietuvių, sirų, hebrajų ir arabų kalbas. Pranešėjas priminė, kad 1639 m. Prūsijoje buvo išleistas *Visuotinis potvarkis*, įpareigojęs lietuvių kalbą mokančius kunigus parengti trumpą gramatiką ir dažniausiai vartojamų bei sunkiausių lietuviškų žodžių žodyną, o Kleinas ėmėsi šią užduotį vykdyti⁶. Pranešime išsamiai pristatyta Kleino gramatikos *Grammatica Litvanica* sandara, paremta anuomet įprasta tradicine gramatikų schema (ją sudaro dvi pagrindinės dalys – etimologija ir sintaksė, kaip ir daugelį kitų kalbų XVII a. modernesnių

5 Šis archyvinis šaltinis publikuojamas šiame *ALt* tome.

6 Šį potvarkį Kleinas ne kartą citavo savo veikalų pratarėse. Pasak Zinkevičiaus, Vi-

suotinis potvarkis tapo akstinu pradėti intensyvesnius kalbinius darbus, kurie turėjo lemiamą reikšmę rašomosios lietuvių kalbos raidai (žr. Zinkevičius 2008, 106).

gramatikų), aptarti galimi pirmosios lietuvių kalbos gramatikos šaltiniai. Pranešėjas palygino trijų lenkų kalbų gramatikų ištraukas su Kleino fonetikos ir rašybos dalies fragmentu apie priebalsių *c* ir *č* rašybą, analizavo raidžių *l* ir *t* aprašymus. François à Mesgnieno (Meninskio) lenkų kalbos gramatika (1649) Kleinas greičiausiai nesirėmė, nors ji labai panaši į Mikołajaus Volckmaro darbą, kuriuo naudojosi Mesgnienas. Pasak Šinkūno, Kleinas ne tik kūrybiškai rėmėsi geriausiomis XVI ir XVII a. graikų (Otto Gvaltperijaus), lotynų (Kasparo Fincko, 1578–1631, Christopho Helvigo, 1581–1617), vokiečių (Johannneso Clajaus, 1535–1592), čekų (Laurentijaus Benedicto Nudozeirino) ir lenkų (Mikołajaus Volckmaro, ?–1601, Jeremijaus Roterio) kalbų gramatikomis, bet ir atsirinko tinkamiausius pavyzdžius, kaip tradicinę XVI a. klasikinių kalbų gramatiką pritaikyti lietuvių kalbai.

Christiane SCHILLER (Berlyno Humboldtų universitetas) skaitė pranešimą „Daniel Klein und die lexikographische Tradition Preußisch-Litauens“, kurio pavadinimą per seminarą patikslino intriguojančia formuluote – „Danielius Kleinas ir Prūsijos Lietuvos leksikografinė tradicija, arba Kleinas – dviejų žodynų sudarytojas?“. Pranešime Schiller dėmesį skyrė Kleino žodyno sąsajoms su Prūsijos Lietuvos leksikografinė tradicija, svarstė Kleiną buvus ne vieno, o net dviejų žodynų sudarytoju (nė vienas neišlikęs). Šią prielaidą ji grindė paties Kleino teiginiais, pasakytais 1653 m. *Grammatica Litvanica* dedikacijoje bei 1659 m. birželio 19 d. laiške Prūsijos valdžiai. Remdamasi Konstantino Sirvydo (apie 1579–1631) žodynu, taip pat anonimino žodyno *Clavis Germanico-Lithvana* duomenimis ir jame esančiomis nuorodomis į Kleino veikalus, Schiller kėlė prielaidą, kad Kleinas galėjo būti dviejų leksikografinių darbų – *vocabularium* tipo žodyno ir Agricolos konkordacijų pagrindu sudaryto *dictionarium* tipo žodyno – autorius. Reziumuodama pranešėja taip pat pabrėžė nepaprastai gerą Kleino išsilavinimą, kalbų mokėjimą, teigė, kad jis buvo susipažinęs su įvairių Biblijų leidimais ir tikriausiai juos turėjo.

Vilma ZUBAITIENĖ (Vilniaus universitetas) pranešime „Danieliaus Kleino gramatikų įtaka Frydricho Vilhelmo Hako (1730) ir Kristijono Gotlybo Milkaus (1800) gramatikoms“ aptarė Kleino ir vėlesnių lietuvių kalbos gramatikų santykį. Zubaitienės teigimu, vėlesnės XVIII a. Prūsijos Lietuvoje parengtos gramatikos rėmėsi pirmąja Kleino gramatika. Pranešime trumpai pristatytos keturios gramatikos: Frydricho Vilhelmo Hako (Friedrich Wilhelm Haack, 1706–1754) *Anhang einer kurzgefaßten Litthauischen Grammatik* (Halė, 1730), Povilo Frydricho Ruigio (Paul Friedrich Ruhig, apie 1721–po 1784) *Anfangsgründe einer Littauischen Grammatick* (Karaliaučius, 1747), Gotfrydo Ostermejerio (Gottfried Ostermeyer, 1716–1800) *Neue Littauische Grammatik* (Karaliaučius, 1791), Kristijono Gotlybo Milkaus (Christian Gottlieb Mielcke, 1733–1807) *Anfangs-Gründe einer Littauischen Sprachlehre* (Karaliaučius, 1800), aptarti jų sąlyčio taškai ir skirtumai: terminijos, kalbos dalių apibūdinimo kaita, skirtinga kaitomųjų žodžių nagrinėjimo tvarka ir kt.

Ona ALEKNAVIČIENĖ (Lietuvių kalbos institutas) pranešime „Danieliaus Kleino idėjų recepcija Povilo Frydricho Ruigio gramatikoje *Anfangsgründe einer Littauischen Grammatick* (1747)“ lygino dvi gramatikas: Ruigio, kuri Prūsijoje yra penktoji, ir Kleino, kuri yra pirmoji. Jas skiria beveik 100 metų, bet daug kas ir sieja. Suprasdama recepciją kaip praeities visuomenės socialinių ir kultūrinių formų perėmimą ir pritaikymą vėlesnėje, pranešėja kėlė tikslą išskirti tas idėjas, kurios Ruigiui atrodė aktualios ir tiko XVIII a. vidurio kalbai aprašyti. Jų daug, todėl jai teko rinktis ir pristatyti dvi santalkas, randamas skyriuose apie tarmes ir sintaksę. Aleknavičienė pirmiausia išskyrė esminę Kleino idėją, kurią perėmė Ruigys: lietuvių kalbos aprašo (o žiūrint plačiau, – ir bendrinės kalbos) pagrindu rinktis vieną tarmę. Bet Ruigys perėmė dar ir tuos duomenis, kuriuos Kleinas buvo pateikęs ne pagrindinės tarmės, bet kitų tarmių ypatybėms parodyti. Tai darė tam, kad supažindintų su šalutinėmis tarmėmis, nes tai buvo aktualu sakybinei kalbos atmainai: kunigams reikėjo gebėti adaptuotis naujoje aplinkoje. Perimdamas Kleino mintis ir jas plėtodamas, Ruigys siekė formuoti ir dar vieną kunigų gebėjimą: kurti rišlų tekstą – tiek žodžiu, tiek raštu. Keldama klausimą, kodėl tiek daug dėmesio gramatikoje skirta tarmėms ir sintaksei, Aleknavičienė pabrėžė vieną iš ypatybių, būdingų Ruigio kurtai kalbos mokymo metodikai, – tai kalbinės komunikacinės kompetencijos ugdymas.

Lina PLAUŠINAITYTĖ (Vilniaus universitetas) pranešimą „Kleino gramatikų atspindžiai Brodovskio žodyne“ skyrė Jokūbo Brodovskio (~1692–1744) rankraštinio dvikalbio žodyno *Lexicon Germanico-Lithvanicum et Lithvanico-Germanicum* (prieš 1744), o tiksliau, jo vokiečių–lietuvių kalbų dalies, sąsajoms su abiem Kleino gramatikomis. Pranešėja atkreipė dėmesį, kad Brodovskio žodynas išsiskiria ne tik turtinga lietuviška leksika (jame daug smulkiosios tautosakos, kasdienės ir dalykinės kalbos pavyzdžių), bet ir naudotų šaltinių gausa. Tarp šio žodyno šaltinių – ir Kleino gramatikos. Pasak prelegentės, kitaip nei būtų galima tikėtis, šiomis gramatikomis Brodovskis naudojosi ne lietuviškų žodžių gramatinėms charakteristikoms įvardyti, kirčiavimui ar gramatinėms formoms tikslinti, o leksikai gausinti. Brodovskio žodyno straipsniuose yra nemažai leksinės medžiagos, kuri sutampa su Kleino gramatikose pateiktomis įvairių lietuvių kalbos gramatinių reiškinių iliustracijomis. Plaušinaitytės atliktas tyrimas atskleidė, kad dauguma tokių lietuviškų iliustracijų į žodyną pateko ne iš Kleino lotyniškosios *Grammatica Litvanica*, bet iš vokiečių kalba išleistos jos santraukos *Compendium Litvanico-Germanicum*.

Giedrius SUBAČIUS (Ilinojaus universitetas Čikagoje, Lietuvos istorijos institutas) pranešime „Daukantas ir Kleino gramatika“ dėmesį telkė į Kleino gramatikos *Grammatica Litvanica* nuorašą, randamą Simono Daukanto (1793–1864) rankraštiname palikime. Šis Daukanto atliktas nuorašas nedatuotas, tyrėjo teigimu, sietinas su 1828 m. ar kiek vėlesniu laikotarpiu. Pranešime išsamiai aptarta jo struktūra ir ypatybės. Nors pateikta duomenų, liudijančių nevienkartinį Daukanto dėmesį pirmajai

lietuvių kalbos gramatikai, vis dėlto prieita prie išvados, kad kol kas svarių įrodymų, jog Daukantas savo kūriniuose būtų plačiai naudojėsi Kleino gramatika, nesama. Kita vertus, pranešėjo manymu, Kleino gramatikos galėjo prisidėti prie Daukanto apsisprendimo maždaug nuo 1828 m. pradėti vartoti kai kurias diakritines raides (pvz., <ê>, <ô>, <û>).

Apibendrinama seminare skaitytus pranešimus, Raštijos paveldo tyrimų centro vadovė Birutė Triškaitė pabrėžė, kad Kleino kalbinės idėjos peržengė amžių sandūrą ir valstybių sienas. Keldama klausimą, kada ir kur baigiasi Kleino autoritetas ir kiek tęsiasi tiesioginė jo lietuvių kalbos gramatikų įtaka, ji priminė, kad Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje yra saugomas Didžiojoje Lietuvoje XVIII a. pradžioje atlikto Kleino *Grammatica Litvanica* nuorašo mikrofilmas⁷. Diskusijoje dalyvavusi Jurgita Venckienė pasakojo, kad Kleino gramatikų poveikis išvelgtinas iki pat XIX a. pabaigos: jų įtaka matoma Augusto Schleicherio *Litauische Grammatik* (Praha, 1856) ir Frydricho Kuršaičio *Grammatik der littauischen Sprache* (Halė, 1876), tikėtina, kad jas prieš akis turėjo ir Kazimieras Jaunius, parašęs *Lietuvių kalbos gramatiką* (rengta 1885–1892 m., hektografuota 1897 m., išspausdinta 1908–1911 m.). Vilma Zubaitienė atkreipė dėmesį, kad Kleino ir juo sekusio Hako gramatikų poveikis matyti ir Mykolo Miežinio veikale *Lietuviszka gramatika* (Tilžė, 1886). Taigi seminaras baigtas diskusija, ne tik apibendrinusia pranešimuose išsakytus teiginius, bet ir dar kartą pabrėžusia Kleino darbų reikšmę lietuvių kalbotyros raidai.

Per seminarą ir vėliau Lietuvių kalbos instituto bibliotekoje veikė paroda *Lituanistinis Danieliaus Kleino palikimas ir jo tyrimai*, kurioje eksponuotos svarbiausių Kleino veikalų publikacijos ir Lietuvos bei užsienio mokslininkų atlikti lituanistinio jo palikimo, pirmiausia abiejų gramatikų, tyrimai. Tikėtina, kad šis mokslo renginys, ir vėl suaktualinęs Kleino lituanistinį palikimą, įkvėps senosios lietuvių raštijos tyrėjus naujiems kleinianos tyrimams.

Literatūra:

PAJĖDIENĖ, JŪRATĖ, 2023: „Pirmajai spausdintai lietuvių kalbos gramatikai – 370 metų“, *Bendrinė kalba* 96, 245–251.

KLEINAS, DANIELIUS, 2011a: *Compendium Litvanico-Germanicum, 1654. Internetinis leidinys*, perrašą ir žodžių formų konkordancijas parengė Mindaugas Šinkūnas, Vytautas Zinkevičius (<https://seniejirastai.lki.lt/db.php>).

KLEINAS, DANIELIUS, 2011b: *Grammatica Litvanica, 1653. Internetinis leidinys*, perrašą ir žodžių formų konkordancijas parengė Mindaugas Šinkūnas, Vytautas Zinkevičius (<https://seniejirastai.lki.lt/db.php>).

⁷ Rankraštis saugomas Lenkijoje, Krokuvos nacionalinio muziejaus Čartoriskų fonduose.

Pirmoji lietuvių kalbos gramatika. 1653 metai, atsakingasis redaktorius J[onas] Kruopas, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1957.
ZINKEVIČIUS, ZIGMAS, 2008: *Mažosios Lietuvos indėlis į lietuvių kultūrą*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

KOTRYNA REKAŠIŪTĖ
Raštijos paveldo tyrimų centras
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5
LT-10308 Vilnius, Lietuva
el. p.: kotryna.rekasiute@lki.lt

Gauta 2024 m. gruodžio 17 d.